

KRONIKA

Prigodom proslave 300-godišnjice Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu, u skladu sa Statutom, čl. 96, s posebnim odobrenjem Kongregacije za svakog počasnog doktora, dne 12. ožujka 1970. promovirana su na čast doktora teologije h. c. ova visoka gospoda kandidati:

Dr FRANZ kardinal KOENIG, nadbiskup Beča, predsjednik Sekretarijata za nevjerujuće;

Mons. Dr FRANJO KUCHARIĆ, naslovni biskup metenski, apostolski administrator nadbiskupije zagrebačke;

DDDr Karlo Balić, O. F. M., redovni profesor papinskih sveučilišta Antonianum i Lateranense, predsjednik Papinske međunarodne marijanske akademije;

Mons. DDDr WILHELM KEILBACH, prelat Nj. Svetosti, redovni profesor Münchenskog sveučilišta, Internacionalnog društva za psihologiju religije;

Dr IVAN OSTOJIĆ, profesor Centralne visoke bogoslovne škole u Splitu;
Dr MIJO ŠKVORC, D. I. profesor na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu;

Dr ANTONIN ZANINOVIĆ, nestor Dominikanskog reda dominikanske provincije u Hrvatskoj, povjesničar i muzikolog.

Samom činu promocije prisustvovali su brojni uzvanici. Dekan Fakulteta dr Tomislav Šagi-Bunić prvi je uzeo riječ:

*Eminentissime Domine Cardinalis,
Preuzvišena i prečasna i visokoštovana gospodo,
Dragi kolege i prijatelji!*

Velika mi je čast što mogu danas ovdje pozdraviti ugledne i zaslužne muževe koje je naše Fakultetsko vijeće izabralo da im u okviru 300. godišnjice našega Fakulteta dodijeli naslov doktora teologije honoris causa: Njegovu Eminenciju gospodina kardinala Franza Koeniga, Njegovu Preuzvišenost gospodina Franju Kuharića, našega bivšeg dekana uvaženog gospodina Wilhelma Keilbacha, prečasnog oca Karla Balića, velečasnog oca Miju Škvorca. Pozdravljam također dva naša slavljenika koji nisu mogli doći da prisustvuju ovom svečanom činu: prečasnog gospodina Ivana Ostojića kojega ovdje zastupa njegov rođeni brat dr Ante Ostojić pa ćemo kroz njegovu osobu izraziti svoje osjećanje što ih gajimo prema samome slavljeniku, te mnogopoštovanog oca Antonina Zaninovića kojemu će doktorsku diplomu službeno uručiti predstavnici našega Vijeća. Svima od srca zahvaljujem što su ushtjeli prihvatiti našu ponudu i tako iskazati čast našem Fakultetu. Posebno »hvala« moram izreći prisutnima koji nisu žalili truda, teškoća ni vremena da nam omoguće da doživimo radost ovih trenutaka što ih imamo u svojoj sredini.

Brojim sebi u veliku čast što mogu ovdje danas pozdraviti brojne mnoge druge visoke i ugledne goste: apost. delegata, predstavnike vlasti

i članove diplomatskog kora, ugledne predstavnike naše kulture i kulturnih institucija, gospodina dekana bratskog teološkog fakulteta u Ljubljani, prisutne članove islamske vjerske zajednice u Zagrebu, ugledne predstavnike naše hijerarhije i klera jednoga i drugoga, predstavnike našeg tiska i ostalih sredstava društvenih komunikacija, studente i studentice našega Fakulteta i svih njegovih instituta. Od srca zahvaljujem svima što ste se udostojali iskazati tu počast svoga prisustva našim slavljenicima i samom našem Fakultetu.

Uloga teološkog fakulteta u malom narodu veća je i važnija negoli u velikim narodima, pogotovo ako je to jedini fakultet. Ta se uloga svodi na ulogu teologije u životu naroda, iako je istina da se sve ono što se u jednom ili drugom vidu može supsumirati pod pojam teologije ne može skućiti u granice onoga što se misli pod pojmom teološkog fakulteta kao jedne institucije. Ovakvu zgodu kakva je naša današnja fakulteti iskoriste da pokažu koliko cijene ono što se stvara izvan njihovih institucionalnih okvira, da uza se vežu — bar na simboličan način i kao podsjetnom gestom — i osobe i ideje koje osobito jasno obilježavaju krug i domet njihovih zadataka.

Teologija i sve što se uz nju veže kao njezin potencijalni dio ili kao njezino osporavanje daje, bez sumnje, posebno važan pečat svakoj povijesnoj epohi i svakoj civilizaciji. Ne znam da li se može baš reći (kao što reče neki mislilac) da je svaka epoha takva kakva je njezina teologija, ali je neosporno da je i sadržaj i stil i životna koherentnost ili unutarnje sukobljavanje onoga što se može nazvati teološko-antiteološkom komponentom neke civilizacije od kapitalne važnosti i za vrijednosnu ljestvicu i za životno-djelatni stil i za koherentnost ili nekoherentnost te civilizacije. To, bez sumnje, ne vrijedi samo za epohe i za civilizacije uzete u jednom obuhvatnijem značenju nego i za same narode koji sebe doživljavaju kao zajednicu dobara i vrijednosti. Što se zbir tih dobara što ih narod posjeduje osjeća suženijim i ugroženijim, to pojedine komponente igraju veću ulogu i nekako se prirodno osjeća potreba za njihovim uzajamnim povezivanjem, pa čak stapanjem, što opet u mnogo slučajeva ne rađa dobrim plodovima. Na svaki način teologija u malom narodu, čini se, ima veće značenje za unutarnju dinamiku i kohezivnu snagu te dinamike negoli u velikom narodu. I zar nas ova misao nekako prirodno ne vodi k zaključku da je u malom narodu svaka stvaralačka teološka misao, izrasla iz domaćeg tla i životnog iskustva zajednice, važnija i svake pažnje potrebnija negoli u nekom velikom narodu? Zar ne izlazi da je za narodno biće i za njegov rast do pune zrelosti da može ravnopravno nastupati u koncertu naroda izvorno teološko stvaralaštvo od kapitalne važnosti i da je narod koji živi samo od uvezene teologije i s toga vidika nekako ugrožen narod? Jasno, zatvoren sustav duhovnog života, bez međusobne osmoze i dijaloga među narodima, brzo dovodi narode u duhovnu sklerozu, a još je gore za narod ako sam ne djeluje stvaralački u teologiji a neće se oplodivati ni tuđom mišlju. Ipak na domaćem tlu rođena i iz domaćih — kako se to veli — graničnih iskustva izrasla teološka misao neophodna je za zrelost i odraslost naroda. Uloga teoloških fakulteta ukorijenjenih u domaćem tlu i u domaćim preokupacijama u tom je smislu sržna.

Povijesna je situacija našega hrvatskog naroda u tom pogledu, jer je stajao, a stoji donekle i danas, na razmeđu svjetova, bila dramatična. S

jedne mu je strane bila nametnuta tako reći neprekidna borba, s kratkim periodama predaha, koja je cijepala njegove dijelove, stavljala ih u različite i suprotne utjecajne sfere, nametala mu herojstvo i mučeništvo, ponekad na suprotnim stranama, a s druge strane baš taj položaj u kojemu su se ukrštavali utjecaji, ideje i potrebe, te neprestanim migracijama miješali ljudi i kulture, prisiljavao ga je na vječno traženje sin-teze. I herojstvo je njegovih velikih muževa, često s patetikom mučeništva, u najviše slučajeva imalo tragičnu notu teološke dubine, neke transcendentne ukotvljenosti. Bez obzira je li to bilo na strani katoličke ortodoksije ili se ispoljilo kao neka pobuna protiv ortodoksne lojalnosti. Ali hrvatski narod nije dao samo Zvonimire, Svačice, Zrinjske, Radiće, u kojih je postojala neka — u tom širem smislu — teološka dubina njihovih angažmana.

Hrvatski je narod dao i Križaniće, Štrosmajere, Starčeviće, De Dominise, Vlačiče, Stojkoviće i druge sličnih kalibara, da ne govorimo sada o živima, jer nam takvi širokopotezni ljudi ne nedostaju ni danas. Ti su ljudi bili u narodu povod različitih sukoba, ali bi teško bilo reći da ih nije rodila neka duboka nužda, neko duboko iskustvo koje leži na dnu naše duhovne sudbine. Većinom su u onome što je u tom njihovu duhovnom naprezanju bilo teološki duboko ostali osamljeni i neshvaćeni, a što je uspjelo da bude intelektualno dohvaćena misao, usvajana i u djelo provedena ili osporavana, to je bilo mnogo plitkije, pa zato manje plodno, ponekad puno tragične bremenitosti za budućnost.

Domaća se izvorna teološka misao manje uspjela razviti na strogo teoretskom planu, kao i domaća filozofija, ali se ona probijala u svojoj dubokoj izražajnosti i patetici, koja nije bila bez tragičnosti, kroz našu pjesničku i književnu riječ od Marulića i Gundulića do A. B. Šimića, Krleže, Ujevića, Šegedina, Šoljana, da sad ne idem dalje u tom nabranjanju naših današnjih sugovornika. Rekao bih da je našoj pjesničkoj riječi nedostajala izvorna teoretska riječ, što nije umanjivalo njezinu umjetničku vrijednost i snagu, ali je činilo da bude još više glas vapijućeg u pustinji, vrlo često glas pun srdžbe i psovke — u pustinji. Teoretska komponenta bila nam je neophodno potrebna, ali je ona bila u stanju kolonijalnosti, nerazvijenosti.

Htio bih, žarko bih želio da mogu danas ovdje reći da je nastupio čas nove epohe u hrvatskom narodnom životu u tom pogledu. Sigurno je da postoje elementi i komponente iz kojih bismo mogli misliti na eru rascvata u blizoj budućnosti. Naše je pjesništvo, naša je literatura dosegla visinu — ovdje prvenstveno mislim na tehniku pisanja i bogat rascvat jezičnih mogućnosti — pred kojom možemo biti ponosni. Naša je prevodilačka djelatnost na području filozofije i društvenih znanosti omogućila susret s idejnim bogatstvom o kojemu smo nekoć samo slutili, a to se već počelo ostvarivati i na području teologije. Kod nas se rodila i raste izvorna filozofska misao, marksistička i druga, koja nije više samo referiranje i udžbeničko pričavanje. Ne treba nabrajati dalje. Tlo i klima za rascat kršćanske teologije prisutni su.

Teološki fakultet ima u tom području nenadomjestivu i središnju zadaću. On mora sve više razvijati i uzgajati izvornu teološku misao, on to i može, unatoč nesređenim i ne baš svijetlim materijalnim perspektivama. Nije mala stvar, i nitko ne bi trebao potcijeniti onih nešto oko

125 doktorskih promocija što ih je Fakultet dao u dosadašnjoj svojoj povijesti. Teološko teoretsko mišljenje tako se širilo i raslo u narodu, postalo je pomalo sastavnim dijelom narodnoga bića. A nije malo naučiti jedan narod teološki misliti. Ne kanim reći da smo u tome postigli neki zadovoljavajući uspjeh, jer to nećemo doseći nikada, ali ako netko promatra naš sadašnji kulturni i duhovni život, mora konstatirati da ima nešto što nas u tom pogledu naprijed kreće.

Jasno, u posljednje je vrijeme u toj stvari na buđenje duhovnog i teološkog interesa kod nas odigrao velik utjecaj Drugi vatikanski koncil. Ali možda neće biti megalomanski reći da je Drugi vatikanski koncil našao i zacrtao formule onih sinteza koje su bili kroz stoljeća prisiljeni tražiti naši mnogi umnici, ali su dijelom bili osamljeni, a dijelom su i zakoračili na puteve koji su se pokazali ne baš u svemu dobrima u pogledu praktičnih povjesnih rezultata što su de facto uslijedili.

Naša teologija ima ponajprije pred sobom neodloživ zadatak da pođe u svojim istraživanjima i razmišljanjima od konkretne naše stvarnosti u kojoj se sada nalazi naš narod. Socijalističko društvo sasvim jedinstvenog tipa, koje čak ne želi biti smješteno nekako između Istoka i Zapada, nego pretendira da bude nešto novo i buduće, bez sumnje zahtijeva od naše teologije da ga uzme ozbiljno i da teološki, po svojim kriterijima i mjerilima, prihvati njegove izazove. Dakako da unutar toga društva u našem samom hrvatskom narodu kršćanska teologija ne može a da se ne suoči s pojavom specifičnog ateizma (što je dakako jedan stanoviti vid teologije u smislu kako smo je u početku definirali). Taj je dijalog imperativ ovog časa, i to je neodloživa komponenta interesa i zanimanja našega Bogoslovnog fakulteta. Pomiješanost katolika s drugim kršćanima, posebno s pripadnicima Istočne Crkve, i s obzirom na samu Hrvatsku i s obzirom na sav teren jugoslavenske zajednice naroda, nameće teoretskoj teološkoj misli kod nas kao nezaobilazan zadatak dijaloški susret s tim kršćanima i ekumensko nastojanje prema istinskom jedinstvu u Kristu. Islamska religija i kultura kod nas, jedinstvena u Evropi po tome što u jednom jezičnom jedinstvu spaja velik broj muslimana i katolika, silu naš Fakultet i sva naša teološka nastojanja da dijalog s islamom metne u svoj program negdje blizu prvoga mjesta.

Dakako da ovako ocrtan program Fakulteta daje za kršćanskog vjernika vrlo krunu sliku, jer je formuliran u funkciji naše narodne zajednice i u funkciji traženja dodira, inspiriranih doduše Kristom i njegovom naukom, ali za koju možda koji taj ne vidi kako nas u Kristu spaja i ujedinjuje. Svakako, prvi je zadatak Fakulteta da razvija teologiju koja će ljudima omogućiti dodir s Bogom po vjeri. I to će, bez sumnje, biti prvi i osnovni cilj naših nastojanja. Ali mi vjerujemo, kako nas Koncil svojom cjelinom upozorava, da se to danas ne može na konkretnom terenu postići bez onih drugih komponentata u kojima smo govorili, kao što se one ne mogu postići bez ove najtemeljnije komponente, jer se one međusobno kompenetriraju.

Ovaj današnji svečani akt nije izvan te naše opće perspektive, on dapače — vruće želimo — treba i može tome pridonijeti bar jedan kamičak.

Eminentissime, breviter exposui partem quam in cultura unius nationis, praecise nationis nostrae croaticae, habet et habere debet cagitatio theologica, et exinde Facultas theologica. Accentus noster in his annis

quae sequuntur debet esse in dialogo theoretico et practico fovendo cum fratribus credentibus in nostra patria, cum fratribus s. d. separatis, praesertim orthodoxis, et cum musulmanis. Gratias pro audientia. Dixi!

Prvi je promoviran Nj. Eminencija Franz kardinal Koenig, koga je prisutnima prikazao dr J. Kuničić, prodekan Fakulteta, ovim riječima:
Eminentissime Domine Cardinalis!

Facultas nostra, quartum incipiens volvere centenarium cyclum, historiae innixa et futura anhelans necnon fugienti nostro tempori congrua remedio ferre cupiens, momentum hoc Providentiae donum, ac pro futuro tempore stimulum considerare haud omittit. Semper enim cordi eius insidet Ecclesiae monitum: multa Ipsam a scientiarum sacrarum Facultate operositate expectare (GE num. 11)

Quid autem historia salutis, quid ministerium scientiae sacrae nostra hac aetate et in his quibus convivimus circumstantiis expostulet, nemo est qui non videat. Historico-geographicus situs nostrae gentis responsabiles nos plus aliis facit de salute eorum qui familiae nostrae spirituali in Christo non annumerantur.

His consideratis, Facultatis Consilium sponte dicerem oculos ad Te, Domine Francisce Koenig, dirigere festinavit. Opera enim Tua huic operi oecumenico nostra hac aetate maxime congruunt, et indefessus Tuus labor fecundam admovet manum.

Praees, uti novimus, Secretariatus pro dialogo cum non credentibus promovendo; cordi ac operi Tuo insidet dialogus cum muslimis; nec unum suscepisti opus ut melior Occidentis cum Oriente instituat contactus. Alma nostra Mater Zagrebiensis equidem variarum culturarum punctum convergens, item idearum, tendentiarum, nisuum politicorum necnon structurarum socialium coloratus extat campus.

Nec haec sufficiunt. Operibus Tuis copiosa dedisti responsa ad quaestiones a doctrinarum progressu exortas. Existunt Tua opera de affinis, quae premunt, quaestionibus inter religionem et scientiam, de Christo alisque mundi religionibus, et, ut alia praetermittam, tria scripsisti volumina de historia religionum.

Et unum addam. Cum primo solum nostrum patrium tangere properares, fortuna itineris Tibi haud fuit propitia. Voluit Providentia ut sanguine sancires Tuam erga nos amicitiam. Haec oblivioni numquam tradenda erunt. Tuae ad nos relationes ut ita dicam sacrum quoddam sigillum adeptae sunt.

Colendissimi quotquot praesentes!

Christus incarnatione sua obstrinxit se conditionibus vitae ac hominum cum quibus conversatus est. Honori vel nobismetipsis est ut opus scientificum ac oecumenicum Domini cardinalis Koenig publice recognoscamus. Et nobis proderit in conatibus nostris dialogum instituendi cum non credentibus vel alias regiones profitentibus, in amicum, fratrem ac duces habere eximum vtrum, indefessum apostolum hic praesentem Dominum cardinalem Koenig.

Magnifice Domine Facultatis Decane! Votis Consilii Facultatis, professorum ac studentium obsecundans, ad mentem Statuti num. 96. rogo Te ut Dominum card. Koenig, episcopum Viennensem ad titulum Doctoris honoris causa huius nostrae Facultatis promovere velis.

Drugi je promoviran Mons. dr Franjo Kuharić koga je prisutnima predstavio također dr. J. Kuničić, prodekan Fakulteta. On je rekao:

Naš Fakultet već tri stoljeća prkosi zubu vremena, zakonu prolaznosti. U kršćanskoj perspektivi reći ćemo da je u tome neki znak da se radi o Božjem nasadu. Da to nije Božji nasad, prošao bi u prošlost, u bezdan povijesti. Koliko to ne vjerujemo, nameće nam se činjeničnom stvarnošću.

To je, dakle, i dar Providnosti. I plod ljudskih nastojanja. Fakultetsko vijeće potražilo je osobe kojima Fakultet danas duguje u velikoj mjeri poticaj za rad u sadašnjosti, i temelj nade za budućnost. Među tim osobama pao je pogled na Msgra Kuharić, administratora Zagrebačke nadbiskupije i po svom položaju velikog kancelara Fakulteta.

Zanimljivu točku nalazimo u prvim kontaktima Msgra Kuharića s našim Fakultetom. On je svršio svoj studij na našem Fakultetu. Stečeno je znanje oplodilo angažiranošću. Dovoljno je pročitati njegove članke, povijedi, duhovne refleksije, osobito za vrijeme svećeničkog Tjedna. Njegova je teološka kultura autentična, bogata, jer ide u širinu i u dubinu, ali ima nešto što je specifično njegovo: smirenost i jednostavnost stila. Ako je, kao što i jest, jednostavnost pečat veličine, recimo da je taj dar kao znanost spasenja osnovana na unutarnjoj unkciji, unutarnjem bogatstvu više nego na snazi čistog teoretiziranja.

U koncilskoj obnovi mogu se zapaziti razne tendencije. Čini mi se da je put kojim ide Msgr. Kuharić onaj pravi. Osluškujе sve što poziva u sadašnjost i budućnost, ali ne prekida veze s prošlošću. On poštuje zakon kontinuiteta i gradualnosti. Kontinuiteta, jer se radi o životu koji ne trpi prekida, a gradualnosti, jer priroda, reče se, ne postupa po skokovima. Ti skokovi više škode nego koriste. Duboko su mi se usjekle i ove riječi iz jednog govora Msgra Kuharić: »Ima istina od kojih se ne može odstupati. Ima granica na kojima se mora zaustaviti i položaja s kojih se ne smije umicati« (BS, 1969, str. 28).

Pastoralni radnik. Koncil od nas traži da se teološka formacija provede imajući u vidu pastoralnu preokupaciju. Tko je i malo dolazio u kontakt s Msgr. Kuharićem zna da je skoro nemoguće čuti od njega NE MOGU kada se radi o potrebi nastupa u apostolatu riječi. Zašto uspijeva govoriti šarolikom slušateljstvu? Jer govori iz duše. On svijetli i topli, poučava i odgaja, ispravlja i izgrađuje. A što dolazi iz duše to do duše i dolazi. To je strukturni zakon ljudske duše.

Fakultet kao takav, toga smo svjesni, ne može vršiti svoju ulogu ako nema onih koji će kao stariji među braćom tu ulogu Fakulteta shvatiti, pravilno odmjeriti teškoće, ocijeniti ih i otvoriti slobodna prostora u srcu da mu pomognu. Otkad je veliki kancelar, Msgr Kuharić dokazao je riječima i djelima tu naklonost i razumijevanje. Nema napretka, nema rascvata, nema uspjeha fakulteta ako nema pomoći i sa strane, jer nitko, nijedna ustanova nije otočić u oceanu života, nego je povezana po zakonu međuovisnosti i međuuzročnosti.

Fakultet sa svoje strane zna da je pozvan odgovoriti najnovijoj želji Crkve da svi profesori dokažu osjećaj suodgovornosti s Ordinarijem u poslu »tutandi doctrinam i disciplinam Ecclesiae« (NORMAE n. 3, bilj. 3). U isto vrijeme Fakultet izražava svoje zadovoljstvo što su nastupi Msgra

Kuharić na čast Fakultetu. Ti nastupi svjedoče o vrijednosti nastave, nastavničkih metoda i o kompaktnosti ustanove.

Bez ikakvih drugih obzira, Fakultet je, ne kao prostu darežljivost nego kao zahtjev realnosti, jednoglasno uočio da treba iskoristiti ovo vrijeme dara Providnosti i tako da zamoli Sv. Stolicu da Msgru Kuhariću dade priznanje kojim jedino raspolaže: počasni doktorat.

Konstatiram da diplomu nije mogao potpisati veliki kancelar, pa ju je potpisao kard. Šeper. Time je udovoljeno svim zahtjevima Statuta izraženim u čl. 96, pa molim gosp. dekana da Msgru Kuharić podijeli naslov *Doctoris honoris causa* našeg Fakulteta.

Trećeg promoviranog, dra K. Balića, predstavio je prisutnima dr B. Duda, redoviti profesor Bogoslovnog fakulteta, ovim riječima:

Među trudbenicima što ih je Crkva Božja u Hrvatskoj kroz stoljeća darovala Sveopćoj crkvi — *Ecclesiae universali, catholicae* — a osobito Crkvi rimskoj, svakako odlično mjesto zauzima hrvatski franjevac, Provincije Presvetog Otkupitelja, dr Karlo Balić — rođen 6. prosinca 1899. u Katunima, u Dalmatinskoj zagori.

Iz svog je zavičaja ponio prirodenu bistrinu i upornost, poduzetnost i zauzetost. Svojim magistralnim radom *LES COMMENTAIRES DE JEAN DUNS SUR LES QUATRE LIVRES DES SENTENCES* (Louvain 1927, pp. XVI + 370 + *tabulae schematicae in XV foliis magnis exhibitae*) otpočeo je, može se reći, novu eru skotizma. Poznati medievalista, dominikanac R. M. MARTIN piše o djelu 28-godišnjeg učenjaka: »*Nous n'en doutons pas, le présent ouvrage causera bien des surprises. Il a l'importance d'un grand événement dans le mouvement créé autour de Scot.*«

Od godine 1927. do 1933. Balić predaje na Visokoj bogoslovnoj školi u Makarskoj. Svojim velebnim izdanjem temeljnih tekstova Skotove mariologije *JOANNIS DUNS SCOTI DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI THEOLOGIAE MARIANAE ELEMENTA* (Sibenici 1933, pp. CLVI + 452 + 28 *tabulae codicum*) postavlja temelje čitavom svome budućem mariološkom djelu.

Godine 1933, kad je Franjevački internacionalni atenej ANTONIANUM uzdignut na čast Papinskog ateneja, Balić je pozvan za profesora u Rim da na Antonianumu osnuje i vodi dvije katedre: katedru povijesti skolastičke literature i katedru mariologije. Antonianumu je bio rektorom od godine 1947. do 1953.

Godine 1937. generalno vijeće Franjevačkog reda postavlja ga predsjednikom Internacionalne skotističke komisije, u kojoj je radila i radi čitava jedna ekipa i naših znanstvenih radnika, s ciljem kritičkog izdanja djela Duns Scota. Pod Balićevim je vodstvom dosada iz vatikanske tiskare izašlo sedam monumentalnih svezaka *JOANNIS DUNS SCOTI... OPERA OMNIA*.

Za obilježje cjelokupne Balićeve životne aktivnosti važno je spomenuti njegov prvi kongres, kongres slavenskih franjevačkih profesora teologije. Kongres se održao u Zagrebu godine 1935, te spada svakako u najznačajnije teološke znanstvene skupove održane u Hrvatskoj u ovom stoljeću. Metodologija i iskustvo toga kongresa u temelju je svih daljnjih Balićevih kongresa na internacionalnoj crkvenoj bazi. Dosta je spomenuti

5 velikih mariološko-marijanskih kongresa, pod najvišim patrocinijem Svete Stolice.

Obilježili smo samo značajne početke Balićevih znanstvenih aktivnosti, koje su se sve razgranale u mnogim pravcima te ih je nemoguće sve u pojedinostima obuhvatiti u kratkoj akademskoj laudaciji. Balić je stekao neprocjenjivih zasluga na tri velika područja:

— on je svjetski priznat medievalista, osobito skotista

— mariolog

— ideator i organizator velikih internacionalnih znanstvenih filozofskih i teoloških kongresa.

Balić se u svom životnom opusu, perom i djelom, zalaže za integraciju Crkvenog sveučilišnog života po načelu mnogoobličnosti u jedinstvu; za integralnu skolastiku, na temelju kritički utvrđenih tekstova i učenja; za što svestranije teološko utemeljenje katoličke mariologije; za što šire uočavanje povijesnih dimenzija rasta vjere u kompleksnosti dogmatske teologije; za što svestraniju suradnju svih učenjaka Crkve putem komisija, akademija, kongresa itd.

U svemu tome Balić je najsvesrdniji sluga Crkve, zaslužan osobito za procvat znanstvenih studija i raspamsale pobožnosti prema Presvetoj Bogorodici. Od god. 1953. on je konzulor Kongregacije svetoga oficija, sada Kongregacije za nauku vjere. Godine 1960. imenovan je u pretpripravnu teološku komisiju II vatikanskog koncila, a godine 1962. imenovan je koncilskim stručnakom. Na koncilu je bio relator za Shemu o Blaženoj Djevici Mariji, te se njegov prilog za VIII poglavlje Konstitucije o Crkvi može smatrati jednim od bitnih.

Uz ostala priznanja i odlikovanja za svoj rad — jedno od najljepših sigurno je zlatna medalja Pija XII za rad oko proglašenja Marijina uznesenja — Balić je proglašen počasnim doktorom Sveučilišta u Ottawi, Canada.

Bogoslovni fakultet u Zagrebu smatra o svojoj 300-godišnjici čašću i dužnošću da dru Karlu Baliću oda počast i priznanje, uvrstivši ga među svoje jubilarne počasne doktore: *»cum in investigationibus culturae theologicae et philosophicae medievalis necnon in studiis mariologicis ubique terrarum promovendis egregia merita sit adeptus.«*

On je uistinu na području vjere i teologije svijetom pronio hrvatsko ime i vjeru — *Croatiae nomen fidemque.*

Četvrti po redu promovirani bio je Mons. DDDr Wilhelm Keilbach kojega je također prisutnima predstavio dr B. Duda i to ovim riječima:

Ovu bih laudaciju prof. ddra Vilima Keilbacha htio započeti pohvalom samome sebi: neobično mi je milo što mogu kao njegov nasljednik na filozofskoj katedri ovoga Fakulteta predlagati njegovu kandidaturu za doktora honoris causa.

Tako sam ujedno već rekao da je prof. Keilbach naš čovjek, rođen u našoj zemlji; tragovi su njegovog djelovanja na našem Fakultetu još svježi, njegovi se školski priručnici upotrebljavaju jednako kao i prije. Držim da ne govorim krivo kad tvrdim da je prof. Keilbach, usprkos svojoj sjajnoj karijeri u inozemstvu, najbolje godine svoga rada posvetio ovom Fakultetu i ovom narodu.

Nakon studija filozofije i teologije na Gregoriani u Rimu Prof. Keilbach već tamo od 1936. djeluje na našem Fakultetu prolazeći, do svog odlaska u inozemstvo 1954, sve stupnjeve razine i zaslužne profesorske egzistencije. Službu dekana vršio je u sudbonosnim godinama za naš Fakultet, od jeseni 1950. do jeseni 1954. Godine 1955. postaje izvanrednim profesorom s titulom redovitog profesora za znanost religija na sveučilištu u Beču a dogodine redoviti profesor za sistematsku skolastičku filozofiju u Münchenu. Od 1966. redoviti je profesor za kršćansku filozofiju i teološku propedeutiku.

On je suurednik revije Münchenerer theologische Zeitschrift, redoviti član ustanove: Internationales Institut der Görres-gesellschaft für Begegnung von Naturwissenschaft und Theologie; vodi stručnu grupu za povijest religija u Lexicon für Marienkunde; otpravnik je poslova u Internationale Görresgesellschaft für Religionspsychologie i urednik revije Archiv für Religionspsychologie. Od 1963. drugi je predsjednik a od 1969. prvi predsjednik društva Internationale Gesellschaft für Religionspsychologie; od 1967. zamjenik je generalnog sekretara Görres-Gesellschaft für Pflege der Wissenschaft. Paralelno s tim djelovanjem idu crkvene počasti i uže crkvene dužnosti: godine 1965. imenuje ga Papa Pavao VI papinskim kućnim prelatom a 1968. konzultorom Sekretarijata za nevrjerujuće (kojemu je pročelnik ovdje prisutna Eminencija). Godine 1968. slijedi imenovanje za redovitog člana Bečke katoličke akademije.

Mislim da navedeni okviri znanstvene i organizatorske djelatnosti prof. Keilbacha već prilično zacrtavaju važnost njegovog djela. Ne usudujem se ovdje preći na nabranje njegovih znanstvenih radova, kojih se značenje i opseg može naslućivati iz gore rečenoga, na prikaz njegovog znanstvenog »turizma« po različitim sveučilištima, kongresima, znanstvenim ustanovama Evrope, obiju Amerika i Azija. Prof. Keilbach očituje nam se kao specifičan filozofskoteološki stručnjak u dvostrukom smislu: kao istraživač problema psihologije religije i kao proučavatelj specifičnih uzajamnih susreta psihologije, filozofije i teologije s obzirom na problem religije, odnosno religije i religioznosti uopće.

Pošavši od ovog u najgeneralnijim obrisima zacrtanog internacionalnog znanstvenog profila prof. Keilbacha, htio bih se vratiti na ono što nam je najviše na srcu, na njegovo djelovanje kod nas, gdje je kao vrstan predavač i pedagog imao značajnu ulogu u oblikovanju jedne generacije naših svećenika, kateheta i profesora, gdje smo i kasnije, sve do danas, imali često prilike osjetiti njegov živi interes za sudbinu Fakulteta. Kao bibliotekaru ovog Fakulteta dužnost mi je da mu ovdje izrazim posebnu hvalu.

Godine 1952. dobio je naš Fakultet novi status i danas možemo reći da je djelovanje i briga prof. Keilbacha, koji mu je tih godina bio dekan, bilo od odlučujuće važnosti za samo postojanje Fakulteta. Svojim ustrajnim, vitalnim i znalačkim zalaganjem prof. Keilbach je osigurao rad Fakulteta na novim temeljima i osposobio ga unutarnjom reorganizacijom za uspješnu budućnost. U zborniku »Wesen und weisen der Religion« koji su mu prijatelji u znanosti posvetili za 60-godišnji jubilej, kaže u predgovoru Kard. Franjo Šeper: »Duge je godine prof. Keilbach zaslužno djelovao na tom Fakultetu kao profesor i dekan. Osobite je zasluge prof. Keilbach stekao u poslijeratnim godinama kad se djelovanje

Teološkog fakulteta moralo postaviti na posve novu osnovicu. Mi smo mu zato posebno zahvalni.«

Tako moramo s pravom reći da nešto od svjetla drevnih utemeljitelja ove ustanove, kojih se danas ovom svečanosti sjećamo, pada i na djelo profesora Keilbacha.

Neka mu podjeljivanje gradusa doktora honoris causa s naše strane bude izraz priznanja i naše zahvalnosti za onu mladost koju je dao ovom Fakultetu.

Peti je promoviran DDr Ivan Ostojić, a predstavio ga je prisutnima dr A. Ivandija, izvanredni profesor Bogoslovnog fakulteta, ovim riječima:

Dr Ivan Ostojić, kandidat za naslov doktora teologije honoris causa na našem Fakultetu, rođen je 6. studenoga g. 1893. u Poveljima na otoku Braču. Pučku školu je svršio u mjestu Vrbanje na otoku Hvaru. Četiri niža razreda gimnazije pohađao je na Velikoj državnoj gimnaziji u Splitu, a četiri viša razreda na Biskupskoj gimnaziji u Splitu. Gimnazijsku maturu položio je na Velikoj državnoj gimnaziji u Splitu godine 1912.

Poslije toga je kroz četiri godine polazio teološke studije u Centralnom bogoslovnom sjemeništu u Zadru kao klerik hvarske biskupije. Nakon završenih studija godine 1916. zaređen je za svećenika hvarske biskupije.

Kao mladi svećenik bio je uključen u pastoralni rad u raznim župama na otoku Braču, koji pripada području hvarske biskupije. Najprije je bio imenovan kapelanom u Pučišćima do g. 1918. Zatim je premješten za upravitelja župe u Bobovišće, gdje je službovao do g. 1922. Konačno je imenovan župnikom u Poveljima.

Nakon plodnog pastoralnog rada poslan je u Rim na studij crkvenog prava. Na crkvenopravnom institutu sv. Apolinara položio je g. 1929. doktorat iz crkvenog prava.

Vrativši se iz Rima, iste godine, 1929, postavljen je za profesora na Visokoj bogoslovskoj školi u Splitu. Tu je službu uspješno obavljao sve do g. 1942. Tada je imenovan vjeroučiteljem na dvjema Trgovačkim akademijama u Zagrebu, gdje je ostao sve do g. 1945. Iste te godine postavljen je ponovno za profesora na Visokoj bogoslovskoj školi u Splitu, i na toj dužnosti je ostao sve do g. 1956, kada je umirovljen. Ali je i po treći put imenovan profesorom na Visokoj bogoslovskoj školi u Splitu, i tu službu obavlja još i danas.

ZNANSTVENI RAD DRA OSTOJIĆA

Premda je Ostojić u Rimu svršio specijalne studije crkvenog prava, ipak se posveti arheološkim i arhivskim istraživanjima naše i svjetovne i crkvene povijesti. Ovom se poslu posve predao i neumorno radi još i danas. Do sada mu je tiskom objavljeno oko 40 radova, a u tisku se nalazi još desetak radova. Radovi mu izlaze u domaćim i stranim revijama i zbornicima, kao što su Bogoslovska smotra, Narodna starina, Jugoslovenski historijski časopis, Život s Crkvom, Novo doba, Starohrvatska prosvjeta, Historijski zbornik, Crkva u svijetu, Zadarska revija, Poljički zbornik, Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku itd. Radove je

počeo objavljivati godine 1930, odmah nakon svršenih crkvenopravnih studija. Po problematici koju obrađuje vidi se da se povijesnim istraživanjima bavio i za vrijeme svoje pastoralne službe, a najplodniji period njegova znanstvenog rada pada baš u vrijeme njegove mirovine g. 1956. do danas.

On je u svojim radovima pretežno obrađivao teme iz crkvene povijesti u vrijeme narodnih vladara. Posebno se posvetio proučavanju benediktinaca u Hrvatskoj, tako da polovica, i više njegovih objavljenih radova obrađuje tu tematiku. Kao neki rezultat čitavog njegovog rada jest omašno djelo u tri sveska: »BENEDIKTINCI U HRVATSKOJ«. Prvi svezak donosi »Opći povijesno-kulturni osvrt«, izdan je u Splitu g. 1963. Drugi svezak, koji je izdan g. 1964. također u Splitu, obrađuje benediktince u Dalmaciji, i napokon treći svezak, izdan također u Splitu g. 1965, obrađuje benediktince u Panonskoj Hrvatskoj i Istri. U tom djelu sakupljen je sav do sada poznati historijski materijal o benediktincima kod nas.

Dobro nam je poznato da područje povijesti benediktinaca u našim krajevima još nije ni arheološki ni arhivski posve ispitano. Još daljnja istraživanja čekaju nove istraživače, kao i na ostalim područjima naše crkvene povijesti — napose najstarije. Ovoga je svjestan i sam Ostojić. I mi Hrvati nećemo dobiti jednu kompletnu povijest Crkve među Hrvatima dok ne dobijemo solidne monografije o pojedinim problemima te povijesti. U tom pravcu Ostojićevo djelo »Benediktinci u Hrvatskoj« može se nazvati kapitalnim, tako da daljnje proučavanje benediktinaca kod nas ne može biti ni zamislivo bez Ostojićeva djela. Autor i sam kaže u predgovoru svome djelu da to nije konačna riječ o benediktincima u našim krajevima, ali je on u sebi postavljenom zadatku posve uspio i uveliko pridonio daljnjem proučavanju, koje će možda tek u detaljima donijeti nadopune i modifikacije, ali će rezultati Ostojićeva rada ostati dominantni.

Budući da je dr Ivan Ostojić tiskom izdao toliki broj radova, a napose omašno djelo o benediktincima, a sve svoje radove obrađivao je znanstvenom metodom te je na taj način obogatio našu crkvenu povijest, to je Vijeće Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu zaključilo da se prigodom proslave tristagodišnjice Fakulteta dru Ivanu Ostojiću podijeli doktorat teologije honoris causa, pa to ovim činom i izvršuje.

Šesti je bio promoviran dr Mijo Škvorc, koga je predstavio dr I. Škrebliin, redoviti profesor Bogoslovnog fakulteta, koji je rekao:

Tko je od nas imao prilike — makar samo od vremena do vremena — susresti o. Miju Škvorca i s njim izmijeniti misli, mogao je, a i morao je, odmah naslutiti njegovu intelektualnu snagu, kršćansko čovjekoljublje i požrtvovno zauzimanje za bližnjega.

Temelj svemu postavljen je već u ranom djetinjstvu. O. Mijo Škvorc imao je rano svećeničko zvanje, a da govorimo na ljudsku, sretan stjecaj okolnosti doveo ga je u Dječjačko sjemenište u Zagrebu. U presudno doba duhovnog i tjelesnog sazrijevanja, upravo u IV razredu gimnazije, stekao je posve jasnu spoznaju da je njegovo mjesto u redovničkoj zajednici Družbe Isusove. Stoga je ostavio zagrebačku Nadbiskupsku gimnaziju i otišao u Travnik, gdje je maturirao godine 1938. Zatim se vratio u Zagreb,

u novicijatu, a poslije njega započeo je trogodišnji studij filozofije i stvorio prvu presudnu odluku: da se specijalizira u povijesti filozofije.

Svršivši dvogodišnji magisterijat kao prefekt i nastavnik u Dječaćkom sjemeništu, odnosno Nadbiskupskoj gimnaziji u Zagrebu, polazi na studij teologije: u isto vrijeme pohađa predavanja na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu i na redovničkoj bogosloviji Družbe Isusove u Zagrebu. Godine 1948 zaređen je za svećenika, a godinu dana kasnije polaže stroge ispite koji se u Družbi nazivaju »ad gradum«. Još deset mjeseci takozvane »treće probacije« te u školskoj godini 1950/51. počimje predavati kao profesor filozofije na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu.

Najvažniji dio radova o. Mije Škvorca jest iz područja povijesti filozofije. Iz nje je izradio opsežna i dotjerana skripta, koja će doskora biti izdana knjigotiskom u nakladi Filozofsko-teološkog instituta. Djelo će imati oko 700 strana. Obuhvaćat će dva sveska: prvi svezak dopire do Kanta, a drugi obrađuje gradivo od Kanta do danas.

U vezi s predavanjima povijesti filozofije zadržao se o. Mijo Škvorc posebno na pitanju ateizma. To je zapravo njegova uža specijalizacija, u kojoj nastoji prodrijeti u povijest, duh i genezu ateizma.

Nadalje, o. Mijo Škvorc već dvije godine radi na problemu sekularizacije.

Na spomenutom Institutu predavao je o. Mijo Škvorc još i kriteriologiju, retoriku i homiletiku, i od tih je struka izradio vlastita skripta.

Prema novom Ratio studiorum predaje također Media evangelizationis i Mysterium Christi.

Na praktičnom području djelovanje o. Mije Škvorca razvijalo se u više smjerova.

Ponajprije treba spomenuti da je kroz tridesetak godina veoma plodan suradnik raznih časopisa i revija (Marulić, Crkva u svijetu, Život, Bogoslovska smotra itd.).

Veoma su cijenjene njegove propovijedi, konferencije, duhovne vježbe, misije, koncilске tribine, nastupi na svećeničkim tečajevima, na trodnevnicama, devetnicama, kao i na ponajvećim proslavama sekularnog značenja.

Znatno je također djelovanje o. Mije Škvorca na području katehizacije. Kroz godinu dana katehizirao je s najvećim uspjehom u Bazilici Srca Isusova, kamo je znalo doći i preko 600 studenata. S njima je obrađio dokumente Drugoga vatikanskog koncila. Veoma se aktivno zalagao oko toga da se ostvari nastavni plan vjeronauka za mladež. Isto je tako sudjelovao kao član radne skupine sedmorice u vjeronaučnoj anketi o stanju vjeronaučne obuke i cjelokupne njezine problematike na području grada Zagreba (Katehist VII, 1969, broj 6, str. 3-22).

Među velikim zaslugama o. Mije Škvorca valja istaknuti njegov javni dijalog s drom Brankom Bošnjakom, profesorom filozofije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, o nekim temama knjige: Filozofija i kišćanstvo. »Tom razgovoru prisustvovalo je oko 2500 slušača.«

Neprolazna je, nadalje, zasluga o. Mije Škvorca što je napose u godinama 1948. do 1954. svojom idejnom jasnoćom i dosljednošću ulijevao mnogima ustrajnost na liniji Božjih načela.

Lik o. Mije Škvorca ne bi bio potpun kad ne bismo uočili njegovu zanimanje za velike svjetske književnike i njihova djela, što ih je proučavao i još uvijek prati analizirajući ih s umjetničkog i religioznog gledišta.

Na kraju, spomenimo i snagu pjesničkog pera o. Mije Škvorca. Napisao je četrdesetak pjesama, od kojih su neke komponirane i pjevaju se u crkvama.

Iz radova i djelovanja o. Mije Škvorca očita je njegova dinamična i stvaralačka osobnost. Stoga smatram da je o. Mijo Škvorc svojim radovima i djelovanjem zavrjedio da bude promaknut na čast doktora bogoslovlja *honoris causa*.

Sedmi promovirani bio je dr. Antonin Zaninović, a njega je prisutnima predstavio dr. F. Cvetan, izvanredni profesor Bogoslovnog fakulteta, ovim riječima:

Arhivska građa u našim građanskim pa i u crkvenim ustanovama dosada je premalo istražena i objelodanjena. Premalo ima ljudi koji bi se mogli baviti tim radom. Ipak među njih možemo ubrojiti prečasnog o. Antonina Zaninovića. Uz svoje redovničke dužnosti našao je vremena da se bavio arhivskim istraživanjem i proučavanjem, a plod toga jesu mnogobrojni objelodanjeni radovi. Najviše je radova objavio iz arhivskog glazbenog područja, i to s područja crkvene glazbe. Time se počeo baviti već od najranije svećeničke dobi, a sada je u 92. godini života.

O. Antonin rođen je 27. veljače 1879. u Grablju na otoku Hvaru. Posvetio se redovničkom zvanju i to u Redu propovjednika (u dominikanskom redu). Srednju školu i bogoslovske nauke završio je u Dubrovniku, gdje je 1901. zaređen i za svećenika. Glazbu je učio privatno kod prof. Franje Lederera. U Dubrovniku je uz manje prekide proveo najveći dio svoga života. U redovničkoj zajednici je vršio različite dužnosti.

Njegov znanstveni rad na glazbenom polju može se podijeliti na muzikološki i na etnomuzikološki.

Na muzikološkom polju O. Antonin je napisao oko tridesetak rasprava. Posebno su ga zanimali stariji liturgijski izvori, po kojima je došao u dodir sa starijim neumatskim kodeksima u Dalmaciji. Plod toga istraživanja i studija jesu dragocjene neumatsko-paleografske rasprave: »LAUDES« iz početka 12. stoljeća u Evandelistaru zadarske crkve sv. Šimuna; zatim »Prophetia cum versibus« ili »Epistola farcita« za prvu misu za Božić iz dvaju trogirskih rukopisa, i drugi jednaki radovi. Ovi radovi kod nas predstavljaju pionirski rad na muzikološkom području. Zato je O. Antonin ovim muzikološko-paleografskim raspravama uvršten među prve naše paleografe. Ali on obrađuje naše neumatske kodekse i sa estetsko-glazbene strane.

Na području crkvene etnomuzikologije O. Antonin je dao hrvatskoj glazbenoj kulturi velik doprinos objavljivanjem hrvatskih crkvenih popjevaka iz Dalmacije s dubokom estetskom analizom teksta i melodije. Posebno je iscrpno obradio božićne kolede. S toga područja ima oko dvadesetak radova.

Najviše svojih radova objavio je u glazbenom časopisu »Sveta Cecilija«. Od 1911. god. stalni je suradnik ovoga časopisa. Svoje radove objavljivao je također i u drugim domaćim časopisima i zbornicima kao npr. u raznim izdanjima JAZU, zatim u Vjesniku za arheologiju i historiju

dalmatinsku, Hrvatskoj prosvjeti, Hrvatskom kolu, Starohrvatskoj prosvjeti, Zborniku Marka Marulića, Bogoslovskoj smotri, Katoličkom listu itd. Neki radovi objavljeni su u inozemnim časopisima i to u *Rassegna Gregoriana* u Rimu, *L'Année Dominicaine* u Parizu, *Archivum Fratrum Praedicatorum* u Rimu i u *Revue Gregorienne* u Parizu.

U istraživanju arhivske građe naš je nestor uložio veliku marljivost, strpljivost i ustrajnost. U tome poslu bio je neumoran. Premda se nalazi u dubokoj starosti, on još uvijek radi na tom području, razumije se, koliko mu u toj dobi dopuštaju njegove tjelesne sile. Izdani radovi su mu solidni, podaci u njima provjereni, stručna obrada sažeta a način razlaganja i dokazivanja znanstven.

O. Antonin Zaninović sada se nalazi u 92. godini života. Može s ponosom pogledati na svoju prošlost, jer uz nju stoji njegovo veliko djelo kojim je obogatio hrvatsku glazbenu i ostalu kulturu. Zbog toga je Fakultetsko vijeće smatralo O. Antonina Zaninović veoma zaslužnim i jednoglasno je odlučilo na svojoj sjednici, održanoj 7. veljače o. g., da ga prigodom proslave 300-godišnjice našega Fakulteta proglasi počasnim doktorom teologije. Meni je pak Fakultetsko vijeće dodijelilo dužnost, a time se ujedno smatram veoma počašćenim, da sam sada prigodom samog čina proglašenja počasnim doktorom teologije mogao ukratko iznijeti te zasluge prečasnog o. Antonina Zaninović.

Svaki je od promoviranih pojedinačno izgovorio formulu promocije prema Formularu fakulteta, a na kraju je u ime svih izrekao zahvalne riječi kard. dr. Franz Koenig. Njegov govor donosimo u cijelosti i to na hrvatskom jeziku:

Visoko Fakultetsko vijeće!

Vrlo poštovani gosti!

Dopustite da u ime svih koje je danas Vaš Fakultet odlikovao najvišim akademskim priznanjem počasnog doktora, izrazim dužnu hvalu. Mi u tom odlikovanju ne samo da vidimo izvanrednu osobnu čast koju nam je Vaš Fakultet udijelio nego smo ujedno svjesni činjenice da smo time trajno osobno povezani s Vašim profesorskim zborom i s Vašim Fakultetom — u mom slučaju: i s Vašom zemljom. Mi se radujemo ovoj prijateljskoj uzajamnoj povezanosti uspostavljenoj među nama ovim svečanim činom. Nastojat ćemo da ona ostane trajna.

Jedan od ovdje odlikovanih, a to je sam govornik, želio bi istaknuti da ima i poseban razlog zato da naglasi svoje hvala. Za mene je put iz Beča u Zagreb da bih sudjelovao u ovoj akademskoj svečanosti u isto vrijeme izraz simpatije i poštovanja prema Vašem narodu i prema Vašoj zemlji. Sutra će biti točno mjesec dana da se navršilo deset godina od moje automobilske nesreće u blizini Varaždina. Dne 13. veljače 1960. nalazio sam se, kako će se mnogi među Vama sjećati, na putu u Vaš bijeli Zagreb grad, na sprovod onda preminulog kardinala Stepinca. Ja sam onom prilikom bio prvi put stupio na tlo Vaše zemlje. Kod jednog sudara s teretnjakom iz protivnog pravca na zaleđenoj cesti smrtno je stradao moj vozač, dok smo moj tajnik i ja teško ozlijeđeni. Još se danas sjećam s iskrenom zahvalnošću kako smo bili srdačno primljeni i nje govani od sestara i liječnika kirurškog odjela varaždinske bolnice.

Ova dva vrlo disparatna događaja — boravak u varaždinskoj bolnici i današnje odlikovanje sa strane zagrebačkog Bogoslovnog fakulteta — prouzročila su i učvrstila moju srdačnu povezanost s Vašom lijepom domovinom Hrvatskom.

Dopustite da dodam još nekoliko riječi o značenju i zadaći jednog bogoslovnog fakulteta u Vašoj zemlji.

Među zadaće jednog bogoslovnog fakulteta spada znanstveno prikazivanje kršćanske religije, a time i konfrontacija načela kršćanskog naziranja na svijet sa strujanjima duha suvremene povijesti duha i filozofije. Takva konfrontacija sa suvremenim oblicima života, s odgovarajućom slikom čovjeka i sa socijalnim pitanjima može za znanstveno prikazivanje kršćanstva i za njegovu pastoralnu primjenu značiti vitalan izazov, pun napetosti. Tako nešto može i unutar kršćanstva voditi do oplodujuće napetosti između starog i novog, i prema tome, držati neprestano napregnutom akademsku nastavu jednog bogoslovnog fakulteta — pogotovo nakon II vatikanskog koncila — da bi crkvenom učiteljstvu pružao pomoć naočigled vremena koje se stalno mijenja.

Rad jednog bogoslovnog fakulteta ima i svoj socijalni aspekt. I taj je od velikog značenja.

Nedavno je njemački nobelovac Werner Heisenberg objelodanio novu knjigu pod naslovom: *Der Teil und das Ganze* (Dio i cjelina). Knjiga sadrži razgovore o pitanjima koja dodiruju atomsku fiziku. Heisenberg je u svojoj 31. godini života, kako znate, primio Nobelovu nagradu za fiziku. U dva poglavlja svoje nove knjige bavi se pozitivizmom, metafizikom i religijom. Ostavljajući sada po strani vrlo instruktivne, kratke izvještaje o razgovorima o religiji s njegovim kolegama-nobelovcima, i s Nijemcem Max Planckom, upozoravam na jedno mjesto gdje Heisenberg kratko govori o društvenim učincima i posljedicama kršćanstva (295): »Kada se u ovom zapadnom svijetu pita što je dobro a što je zlo, za čim vrijedi težiti a što treba osuditi, onda čovjek uvijek ponovno nailazi na vrijednosno mjerilo kršćanstva, čak tamo gdje ljudi već dugo ne znaju što bi počeli sa slikama i prisposodobama ove religije. Ako se jednom bude sasvim ugasila magnetska sila koja je upravljala ovim kompasom — a sila ne može potjecati od drugud nego samo od centralnog Reda — onda se bojim da bi se mogle dogoditi stravične stvari, koje bi mogle nadmašiti koncentracione logore i atomske bombe.« — S još više pesimizma vidi socijalnu budućnost čovječanstva nobelovac za fiziku Max Born, koji je umro prošle godine. Po njemu, ne bi nas morala tištiti sve veća vjerojatnost da će se atomskim oružjem uništiti život, nego — navodim njegove riječi — »prava bolest leži dublje. Ona se sastoji u slomu svih onih etičkih načela koja su se razvijala tijekom povijesti i koja su bila osigurala jedan život vrijedan življenja... Svi pokušaji da svoj etički kodeks prilagodimo našoj civilizaciji tehničke ere bili su bez uspjeha... Mada volim prirodne znanosti, imam osjećaj da su one u tolikoj mjeri protiv povijesnog razvitka i protiv tradicije da ih naša civilizacija ne može apsorbirati.«

Ja osobno ne usvajam taj pesimizam. Zato sam na jednom predavanju na sastanku nosilaca Nobelove nagrade u Lindauu 1. srpnja 1968. pledirao za suradnju prirodnih znanosti s kršćanstvom, jer su prirodne znanosti i kršćanstvo danas dva, jedan od drugoga nezavisna internacio-

nalna duhovna faktora velikog značenja. Taj moj apel izazvao je živu diskusiju među učenjacima njemačkog jezičnog područja. Čini mi se da je plod te diskusije osnivanje jednog društva za odgovornost znanosti. — Bogoslovni će fakulteti biti od velikog značenja za takvu buduću suradnju u interesu svjetskog mira i pravednog ljudskog poretka.

Htio bih u vezi s tim upozoriti na još jedno gledište. Već od oko 20 godina upozoravaju neki psihoterapeuti (ovamo spadaju imena Aichhorn, Dührsen, Frankl, Glueck, Heintz, König, Künzel, Meves, Schwidder, Spitz i drugi) da civiliziranim narodima svijeta prijeti jedna duševna bolest, to opasnija što o njoj do danas nema ni prave dijagnoze ni spoznaje o dimenzijama njene raširenosti. Ova zarazna opasnost zove se »neurotička zapuštenost«. Za nju su značajna specifična čuvstvena poremećenja, koja se očituju na različite načine tipičnog krivog držanja, kao npr. neurednost u odijevanju i u načinu života, sklonost krađi, neustrajnost u radu i učenju, umanjena požrtvovnost; pretjerana težnja za potrošnjom, za moći i za seksualnim užitkom; sklonost nasilnim nediferenciranim činima osvete; sklonost k opojnim sredstvima kao alkoholu, drogama, bučenju i orgijanju.

Iluzijska golema očekivanja, tipična za ovu bolest, već se sada potenciraju do ideologija kojima — ako njihov razvitak bude išao dosadašnjom brzinom — za nekoliko godina nećemo moći vladati. Zakonitost, svojstvena anarhističko-revolucionarnim mehanizmima, nakon stanovitog kvalitativnog stupnja ne da se više zaustaviti.

U vezi s tim valja uočiti i shvatiti nekoje tipične probleme omladine. Poznato mi je da se i u nekim socijalističkim zemljama s uznemirenošću registriraju slične pojave. Zar ne bi bila moguća i potrebna suradnja znanosti i religije u interesu budućnosti naše mladeži i naših država?

Saznajem da Jugoslavija u tom pogledu ispituje mogućnosti novih putova. Uvjeren sam da će ova otvorenost u skoroj ili daljnjoj budućnosti biti od velike važnosti i značenja također za ostale socijalističke zemlje.